

Gibanje MLADI RAZISKOVALCI KOROŠKE

Etnologija

LJUDSKI OBIČAJI V DOMAČEM KRAJU

Avtor: Anže Plazl Smolnikar

Mentorica: Tanja Glasenčnik

Leto izdelave: 2015

Šola: OŠ Podgorje pri Slovenj Gradcu

KAZALO

1	UVOD	4
2	TEORETIČNI IN EMPIRIČNI DEL NALOGE	5
2.1	KOLEDNIŠTVO	6
2.1.1	Koledništvo na Graški Gori	7
2.1.2	Značilna oblačila koledniške skupine na območju Graške Gore	7
2.1.3	Besedilo kolednice na območju Graške Gore	8
2.1.4	Notni zapis kolednice Tam v jutrovi deželi	9
2.1.5	Sveti trije kralji.....	9
2.2	TEPEŽNICE	9
2.2.1	Tepežnice na Graški Gori.....	10
2.2.2	Besedilo Tepežnice na Graški gori	10
2.3	LIČKANJE KORUZE.....	11
2.3.1	Ličkanje koruze na Graški Gori	11
2.4	PUSTOVANJE.....	11
2.4.1	Pustno rajanje na Graški Gori	12
3	REZULTATI.....	13
4	ZAKLJUČEK.....	14
5	VIRI IN LITERATURA	15
6	PRILOGA 1:	16
7	PRILOGA 2:	18

POVZETEK

To raziskovalno nalogo sem začel, ker me je zanimalo, kako se običaji iz mojega domačega kraja razlikujejo od ostalih običajev drugod po Sloveniji, pa tudi zato, da še sam bolje spoznam, kako potekajo običaji v mojem domačem kraju. Iz intervjuja z mojim dedkom oz. g. Dragom Plazlom sem spoznal, kako pri nas poteka koledništvo. Koledništvo poteka tako, da se koledniki zberejo 6. januarja in hodijo po domovih po kraju; pred vsako hišo zapojejo pesem oz. kolednico, ki je značilna za Graško Goro. Koledniki s to pesmijo voščijo srečo in vse dobro v prihajajočem letu. Spoznal sem tudi, kako je pri nas potekalo ličkanje koruze. Ličkanje koruze je potekalo ob poznih jesenskih dneh, ko so se krajani zbrali na dogovorjeni domačiji in opravljali to delo. Med opravljanem tega dela so se zelo zabavali. Po končanem delu je sledila vaška veselica. Tudi tepežnice so eden izmed običajev na Graški Gori. Potekajo 28. decembra. Pri nas tepežkajo samo otroci. Hodijo od hiše do hiše in tepežkajo, s tem pa jim voščijo veliko sreče in zdravja. V zameno dobivajo različne darove. Tudi pustovanje je običaj na Graški Gori in se kar precej razlikuje od ostalih pustovanj drugod po Sloveniji. Pustovanje pri nas poteka vsako leto na pustni torek, ko se zberejo tri ekipe iz mejnih občin (Mislinja, Slovenj Gradec, Velenje) in tekmujejo med seboj. Po končani tekmi sledi sežig pusta, potem sledi pustna sedmina, nato pa pustna zabava.

Ključne besede: domači kraj, Graška Gora, koledništvo, ličkanje koruze, tepežnice in pustovanje.

ABSTRACT

I started this research project because I wanted to know, how the traditions in my own town are different from the others in Slovenia and because I wanted to know the traditions in my own town better. From an interview with my grandfather g. Drago Plazl I realized, how the tradition koledništvo is running. Koledništvo in our place is running in a way, that the carol singers gather on January 6 and walk around the homes. In front of each house they sing a song or. kolednico, which is typical for Graška Gora. Carol singers congratulate with this song and wish all the best luck in the coming year. I learned also how the husking corn was held. It was held at late autumn days when the villagers gathered at the agreed farm and did this work. When performing this work they had a lot of fun. After they finished there was a village festivity. Also tepežnice are one of the traditions in Graška Gora; performed on 28 December. This tradition was performed only by kids. They walked from house to house and wished the good luck and health. In return, they recieved various gifts. Even the carnival tradition is in Graška gora and is quite different from other Carnival elsewhere in Slovenia. In Graška Gora carnival is held every year on Shrove Tuesday, when three teams from the border municipalities (Mislinja, Slovenj Gradec, Velenje) are gathered and compete against each other. After the end of the game carnical festivities begin.

Key words: hometown, Graška Gora, koledništvo, husking corn, tepežnice and carnival.

1 UVOD

Nameni moje raziskovalne naloge so:

- da še bolje spoznam razlike med običaji v mojem domačem kraju in drugod po Sloveniji;
- da še drugi spoznajo, kako običaji potekajo v mojem domačem kraju.

Cilji moje raziskovalne naloge so:

- spoznati ljudske običaje in šege v Sloveniji, predvsem v domačem kraju;
- seznaniti mlade ljudi z ljudskimi običaji;
- obuditi spomine pri starejših ljudeh;
- drugim predstaviti običaje v mojem domačem kraju.

Hipoteze:

- Predvidevam, da se običaji iz mojega domačega kraja razlikujejo od ostalih ljudskih običajev po Sloveniji.
- Predvidevam, da otroci in mladina iz mojega domačega kraja ne poznajo vseh ali večino ljudskih običajev iz mojega domačega kraja.
- Predvidevam, da je bilo včasih predvsem več ljudskih običajev in druženja ljudi.
- Predvidevam, da število ljudskih običajev skozi leta upada.

Metode dela:

- Prebiranje in analiziranje literature in spletnih virov.
- Anketa.
- Intervjuvanje z g. Dragom Plazlom.

2 TEORETIČNI IN EMPIRIČNI DEL NALOGE

Ljudski običaji so prireditve oziroma navade, ki se dogajajo ob določenih datumih in dogodkih. Imajo dolgo tradicijo, čez čas pa so jih ljudje začeli spreminjati in dopolnjevati. Že Valvasor je opazil, da se ljudski običaji med seboj zelo razlikujejo, čeprav gre za praznovanje ob enaki priložnosti. Velikokrat so običaji različni že med sosednjimi vasmimi. Obstajajo pa tudi običaji, ki se izvajajo samo na določeni geografski lokaciji. Tudi letni časi vplivajo na življenje ljudi in na ljudske običaje. Posledica tega so različne dejavnosti (povezano z delom, z naravo ...) ter različni običaji, ki so z njimi povezani. Ob različnih letnih časih se pojavljajo tudi različni verski prazniki, ki prispevajo velik delež pestrosti našim ljudskim običajem in šegam (*Ljudski običaji Steg Ajdovščina- Šturje 1*).

2.1 KOLEDNIŠTVO

Koledništvo izhaja iz latinske besede *calendae*, kar je pri Rimljanih pomenilo začetek meseca. Besedo *koleda* so Slovani prevzeli od Rimljanov, besedo pa so začeli uporabljati pri božično-novoletnih obhodih. V Sloveniji se v zvezi s koledništvom pojavljajo sledeči izrazi: kolednik, kolednica, koledovanje, koledovati itd. Koledništvo se na slovenskem pojavlja že iz srednjega veka, saj ga omenja že Trubar v svojem Katekizmu iz leta 1550, o njem pa govori kot o stari, predreformacijski šegi (*Kuret 1986*).

Koledniki so bili vaški fantje, odrasli možje ali fantiči, ki so hodili od hiše do hiše in prepevali koledniške pesmi. Obiskati so morali vse hiše v domačem kraju, kjer so zapeli značilno različico koledniške pesmi, ki je veljala za ta kraj. Koledniki so gospodarju in vsem ostalim v hiši zaželeli srečo, ob tem pa so prejeli v zahvalo dar. Po izročilu so dobili predvsem dobrote kot so: jajce, klobase, suho sadje, zelo redko denar. V Sloveniji so se najbolj ohranili koledniški obhodi v božično-novoletnem času, ki jih poznamo kot praznik svetih treh kraljev, ki je 6. januarja. Koledniki, ki so hodili od hiše do hiše, so bili oblečeni v tri kralje (*Kuret 1986*).

Vsaka kolednica ima svojo značilno obliko. Najprej se začne s pozdravom, sledi voščilo, nato je prošnja za dar in na koncu še zahvala za dar. Kolednice se lahko govorijo oz. deklamirajo v obliki voščila, najbolj znane pa so tiste kolednice, ki jih koledniki pojejo, največkrat večglasno in v skupini. Kolednike nikoli ni sestavljal samo en član, ampak skupina, npr. vsaj trije (*Kumer 2003*).

Kolednice pa so bile v vsakem kraju po Sloveniji različne in so se razlikovale glede na pokrajino in kraj. Povsod je bil običaj novoletno-božično-trikraljevsko koledovanje. Svečniške kolednice so bile doma po Slovenskih goricah, v Podjuni. Jurjevske kolednice so bile v navadi v Beli krajini, Koroškem, na vzhodu Dolenjske. Florjanovske kolednice so bile na Štajerskem, Koroškem. Kresne kolednice so najbolj znane iz Bele krajine. Na območju Prekmurja so značilne kolednice za Barbarino in Lucijino. K novoletnim kolednicam štejemo tudi tepežnice, ki so na koledarju 28. decembra (*Kumer 2003*).

Besedila kolednic so se glede na pokrajine zelo razlikovala, marsikje so narečno zelo obarvana in se zelo razlikujejo v besedi in melodiji (*Kumer 2003*).

2.1.1 Koledništvo na Graški Gori

Naredil sem intervju z dedkom:

Med novoletnimi šegami oz. običaji se je na Koroškem, na območju Graške Gore, kot posebna zanimivost še ohranilo koledovanje. Ta ljudski običaj sega po svojih koreninah še v predkrščansko dobo. Koledovanje ima na območju Graške Gore značaj, s katerim so koledniki odvrčali hude duhove, demone, zlobne sile in prinašali srečo v dom.

Koledništvo v domačem kraju je pri nas ljudski običaj. Koledniki se zberejo 6. januarja, ko na praznik svetih treh kraljev obiščejo domove v domačem kraju, kjer jih pozdravijo s koledniško pesmijo, ki je značilna za naš kraj. Koledniki v domačem kraju krajanom voščijo srečo, zdravja in jim zaželiyo mir.

Na predvečer sv. treh kraljev (5. januarja) se v našem domačem kraju izbere koledniška skupina, ki hodi od hiše do hiše, ko se spusti mrak. Koledniška skupina sv. treh kraljev pride tiho do hiše, da jih gospodar ne sliši. Sv. trije kralji zapojejo koledniško pesem, ki je značilna za območje Graške Gore. Koledniška pesem, ki jo zapojejo, se imenuje Tam v Jutrovi deželi. Koledniško skupino sestavljajo na Graški Gori štirje fantje. Ob spremljavi godca na harmoniki zapojejo večglasno koledniško pesem. S seboj povabijo »Mačka«, ki v roki drži zvezdo repatico in jo vrti. Običaj je po navadi takšen, da pri zadnji kitici gospodar v hiši prižge luč, odpre vrata in naprej povabi kolednike. Koledniki gospodarju zaželiyo dobro letino, mu voščijo srečno novo leto ter mu zaželiyo srečo, zdravja in miru v prihajajočem se letu. Preden vstopijo v domačijo, na vrata pribijejo lesen blagoslovljen križ. Koledniki na vrata napišejo letnico obiska hiše, ter se podpišejo: Gašper-Miha-Boltežar. Gospodar kolednike pogosti, darove pa izroči Mačku. Koledniki po navadi za darove dobijo: klobase, denar, vino itd. Ko koledniki obhodijo ves kraj in domačije, zaključijo s tako imenovanim koledniškim obredom. Koledniki v domačem kraju nato priredijo »Kralovo« veselico, ki pa mora biti izvedena še pred pustom, ko nastopi še postni čas.

2.1.2 Značilna oblačila koledniške skupine na območju Graške Gore

Koledniki so na območju Graške Gore oblečeni v debele suknjiče, ki jim v domačem kraju rečemo »ibarok«. Pod tem so nosili kariraste srajce, na glavi pa so imeli klobuke, ki ga je krasila v klobuk vstavljena vejica, ki jo imenujemo božji lesek.

2.1.3 Besedilo kolednice na območju Graške Gore

Dedek in njegova skupina so napisal to besedilo, in ga prepevali v času kolednice.

TAM V JUTROVI DEŽELI

(Meh, A., Leskovar, J., 1997)

1. *Tam v Jutrovi deželi
na zvezda gori gre.
Ta lepa nova zvezda
prav lepo sveti se.*

2. *Sveti trije kralji
podajo se na pot
in grejo tega novega
kralja iskat.*

3. *Herodež se prestraši
in pravi tako:
»Le pojte in iskajte
to detece mlado!«*

4. *Na zvezda gre pred njimi,
se sveti prav lepo.
Nad štalco je obstala,
kjer je to dete blo.*

5. *Sveti trije kralji
to dete najdejo.
Vsi grejo notri v štalco
in dou pokleknejo.*

6. *Sveti trije kralji
dar darujejo,
miro in kadilo
in čisto zlato.*

7. *Sveti trije kralji
zdaj slovo jemljejo.
Gor k Jezusu in Mariji
vas priporočajo.*

2.1.4 Notni zapis kolednice *Tam v jutrovi deželi*

The image shows a musical score for the song 'Tam v Jutrovi deželi' from the 'Graška Gora' collection. The score is written in G major (one sharp) and common time (C). It consists of two staves of music. The first staff begins with a treble clef, a key signature of one sharp (F#), and a common time signature (C). The melody starts with a quarter note G4, followed by quarter notes A4, B4, C5, D5, E5, F#5, G5, and A5. The second staff continues the melody with quarter notes B4, A4, G4, F#4, E4, D4, C4, and B3. The lyrics are written below the notes: 'Tam v Ju - tro - vi de - že - li na zve - zda go - ri gre. Ta le - pa no - va zve - zda prav le - po sve - ti se.' There are some annotations in parentheses above the notes, such as '()' above the first note and '()' above the final note.

Slika 1: Tam v Jutrovi deželi (Meh, A., Leskovar, 1997)

2.1.5 *Sveti trije kralji*

Praznik svetih treh kraljev je v cerkvenem koledarju osrednji praznik božičnega časa. S tem praznikom, ki se na koledarju pojavi 6. januarja, cerkev končuje božično dobo. V cerkvi se je izoblikovalo izročilo o svetih treh kraljih, da jim je bilo ime Kaspar (Gašper), Melhior (Miha) in Baltazar (Boltežar). Sveti trije kralji so bili na Koroškem zelo priljubljeni. Na vrata domov so s kredo zaznamovali začetnice imen svetih treh kraljev in letnico novega leta, npr: 20 + G + M + B 15. Napis ostane na vratih vse do prihodnjega leta. Iz blagoslovljenih vejic naredijo križce, le-te pa pritrdijo na vrata obiskovane hiše.

2.2 TEPEŽNICE

Tepežkanje je v Sloveniji običaj, ki ga drugače imenujemo tudi: pametva, otepovca, šapanje in še kako drugače. To je novoletni običaj, ki poteka 28. decembra. Tepežkati pomeni udarjati s šibo, pomen udarcev pa je v predkrščanskem verovanju, da tisti, ki ga tepežkaš, dobi srečo. Med tepežkanjem so po navadi zraven govorili še besedilo, ki je ljudem voščilo vse dobro v prihodnjem letu. Ljudem se takrat vošči veliko zdravja, dekletom se vošči moža, moškim se vošči ženo, nasploh pa veliko sreče in zdravja. Tako kot velja tudi za kolednike, so tudi tepežkarji bili odrasli fantje, ki so šli tepežkat od hiše do hiše. Ko pa se je tepežkanje preneslo na otroke, je ponekod prišlo do tega, da so lahko tepežkali samo šolarji in mlajši otroci. V navadi je bilo, da se je družina, do katere je prišel tepežkar, tepežkarju v zameno zahvalila in mu dala darilo. Odrasli tepežkarji so

večinoma dobili kruh in pijačo. Otrokom pa so za darove dajali orehe, jabolka, v novejšem času pa so jim že dajali denar, saj so ponekod otroci tepežkali tudi svojo družino in sorodnike (Kumer 2003).

2.2.1 Tepežnice na Graški Gori

Na Graški Gori je tepežkanje potekalo 28. decembra. Tepežkali so samo otroci. Vsak otrok si je moral večer pred tepežnico priskrbeti šibo in jo malo okrasiti. Otroci so hodili od hiše do hiše in so jih otepali. S tem so vsem ljudem v vasi voščili srečo ob novem letu. Med otepanjem s šibo pa so otroci recitirali besedilo Tepežnice, ki je značilna za Graško Goro. V zameno so jim ljudje večinoma dajali denar, ponekod pa tudi bombone, piškote in razne domače sladice. Otroci so na dan tepežnico morali vstati že zelo zgodaj, saj so za tepežkanje imeli čas samo do dvanajste ure (opoldan). Zgodaj so morali vstajati tudi zato, ker je otrok, ki je prvi prišel do neke hiše, dobil več darov kot pa ostali, ki so prišli za njim. Otrok je bilo v vasi veliko, zato so vsi zgodaj vstajali, saj so hoteli dobiti čim več darov. Ob koncu tepežnice, ko je otrokom potekel čas, so se vsi skupaj nekje zbrali in primerjali med seboj darove, ki so jih dobili.

2.2.2 Besedilo Tepežnice na Graški gori

Za Graško Goro sta za tepežnico značilni dve besedili, ki so jih otroci govorili med otepanjem oz. tepežkanjem.

Prvo besedilo je:

*Rešte se, rešte se
starega leta,
v varžet poglejte,
pa dinar mi dejte.*

Drugo besedilo je:

*Veselte, veselte se novega leta,
Devica Marija nebesa obeta,
usmiljeni Jezus nebesa vam da,
Devica Marija v nebesa pelja.*

2.3 LIČKANJE KORUZE

Pred desetletji je bilo ličkanje koruze ena izmed najpomembnejših jesenskih kmečkih opravil. Ličkanje koruze ni bilo samo eno dolgočasno delo, temveč je pomenilo pravo veselico za staro in mlado. To je bil lep kmečki običaj, ki je nekdam na vseh kmetijah lepšal jesenske večere. Najprej so kmetje koruzo na njivah ročno »pokrhali«, potem so jo pripeljali na domače dvorišče, spravili v skedenj in ob večerih skupaj ličkali. Ljudje so ob tem opravilu skupaj peli ljudske pesmi, starejši so pripovedovali šaljive zgodbe, pekel se je kostanj, dekleta pa so poskrbela za domače dobrote in za pijačo. Kot se za ta običaj spodobi, je po ličkanju sledil »likof«. Likof je bila zlasti v kmečkem okolju pojedina in pitje po končanem večjem delu.

2.3.1 *Ličkanje koruze na Graški Gori*

Ličkanje koruze se je na Graški Gori izvajalo v poznih jesenskih dneh, ob slabem vremenu (dež, megla, nizke temperature ...). Takrat je gospodar načrtoval najbolj primeren popoldan ali večer v tednu, ko krajani niso imeli dela na svojem posestvu. Vsi povabljeni krajani so se takrat pripravili na ta dogodek in se ga veselo udeležili. Ta običaj je bil namenjen predvsem druženju v vasi, da se je ohranjal star običaj, na katerem je bilo veliko poudarka na petju, plesu, igranju na razne inštrumente, predvsem pa na druženju krajanov. Med ličkanjem koruze so si ljudje med seboj pripovedovali šaljive zgodbe, ohranjali spomine na preteklost ipd. Bilo je tudi zelo živahno, saj so vaški fantje ali dekleta vedno pripravili kakšno dogodivščino ali vragolijo. Na Graški Gori se je večkrat zgodila ta vragolija, da so tistega, ki je na dogodek prišel zadnji ali je bil najbolj len, natlačili s koruzno slamo in listjem. Po tem so se vsi prisotni šalili na njegov račun. Tako si je ta, ki je bil natlačen, to dobro zapomnil in nikoli več ni zamudil ličkanja ali bil len, kajti če bi se mu to zgodilo še enkrat, bi ga čakala še hujša kazen. Kazni so bile vedno zelo humoristične. Po opravljenem delu (ličkanju koruze) je gospodar vse povabil v kmečko hišo na zasluženno večerjo. Po večerji pa je sledila vaška veselica.

2.4 PUSTOVANJE

Pustni čas je bil značilno zimsko pomladno prehodno obdobje, ki se je začelo po prazniku svetih treh kraljev in končalo na pustni torek tj. dan pred pepelnico ali pepelnično sredo (Bogataj 2011).

Pust je čas, ko se napravimo v pustno šemo oz. maškaro.

Prava pustna dneva sta dva: to sta pustna nedelja in pustni torek. Samo praznovanje pusta sega že v predkrščansko dobo; njeno izročilo so prevzeli Rimljani in si v predpomladnem času ustvarili več praznikov, ob katerih so se tudi šemili (<http://sl.wikipedia.org/wiki/Pust>).

Beseda pust, ki jo je poznal že Trubar, je verjetno nastala iz »mesopust«, to je iz besed meso in postiti se ali iz meso in pustiti, kar bi bil dobeseden prevod iz italijanskega izraza carneleva v pomenu »opusti meso«. Iz italijanskega carneleva je nastala beseda carnevale, iz te pa evropska kulturna beseda karnevál v pomenu »praznovanje pusta« (<http://sl.wikipedia.org/wiki/Pust>).

Pustovanje je običaj, ki se je na Slovenskem kar dobro ukoreninil. Pravimo, da je pust praznik veselja, odganja zimo in prinaša pomlad ter lepe in daljše dneve. Ob pustovanju se je ohranilo veliko starih običajev in marsikatera maska je postala prepoznavni znak za pokrajino ali mesto, iz katerega prihaja, kot na primer »Kurent« s Ptuja. Cerknica je prepoznavna po »coprnici Uršuli« s Slivnice, medtem ko v okolici Cerknice poznajo »laufarje« (<http://www.kam.si/blog/pustovanje.html>).

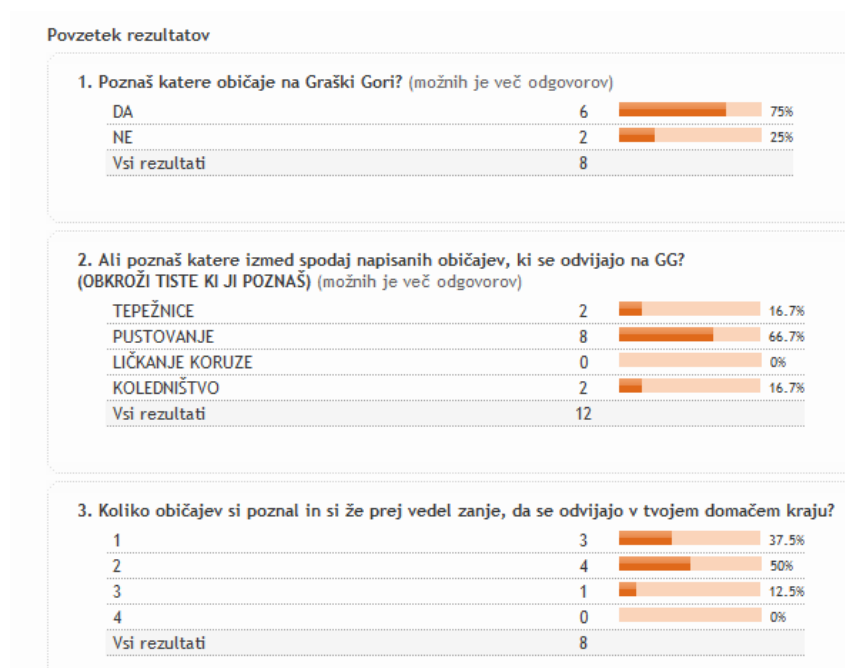
2.4.1 Pustno rajanje na Graški Gori

Pustovanje na Graški Gori poteka vsako leto na pustni torek, na igrišču Graške Gore. Takrat se na ta dan zberejo vsi krajani in prebivalci okoliških vasi in mejnih občin na Graški Gori (Velenje, Slovenj Gradec, Mislinja). Ta dogodek je na Graški Gori posebej zanimiv, ker se odvija pustno šaljivo tekmovanje med temi tremi občinami. Vse te ekipe, ki tekmujejo v maskah, se borijo za nagrade in pokale. To tekmovanje si pridejo vedno ogledat tudi župani in vidni predstavniki teh treh občin; vsak izmed njih navija za svojo ekipo. Krajani skrbijo, da so igre zanimive, zabavne in predvsem šaljive. Namen tega dogodka je predvsem druženje. Po vseh teh končanih pustnih igrah pripravijo krajani še razni pustni program, na primer: pustno kroniko, pustno glasbo, na koncu pa sledi pokop oz. sežig pusta, katerega opravi graškogorski pustni škof Jožef prvi, s pomočjo pustnega ministranta in župnika. Po končanem sežigu sledi pustna sedmina, nato pa pustna zabava.

3 REZULTATI

Anketni vprašalnik je bil sestavljen iz treh vprašanj, kajti zanimalo me je poznavanje običajev med osmimi mojimi vrstniki, ki so doma iz Graške Gore. Na prvo vprašanje je bilo 75 % (6) odgovor pritrdilnih, 25 % (2) pa ne. Pri drugem vprašanju sem ugotovil, da je večina poznala običaj pustovanje, ki prihaja iz novejših časov, kot pa ostali, saj je 66 % (8) odgovorilo z odgovorom pustovanje, 16 % (2) je odgovorilo, da pozna tudi tepežnice, 16 % (2) pa je odgovorilo še z odgovorom koledništvo. 0 % pa je odgovorilo z ličkanjem koruze. Pri tretjem vprašanju sem ugotovil, koliko običajev je vsak posameznik poznal. 50 % (4) je odgovorilo, da so poznali dva običaja, 37 % (3) je odgovorilo, da so poznali en običaj, 12 % (1) je odgovorilo, da pozna tri običaje. 0 % oz. nobeden pa ni poznal čisto vseh običajev.

Anketni vprašalnik in analiza:

4 ZAKLJUČEK

Skozi nalogo sem podrobneje spoznal običaje, s katerimi sem se seznanil v pogovorih doma. Vesel sem, da se v našem kraju dogaja toliko stvari. Skozi nalogo sem s pomočjo intervjuja in anket lahko potrdil oz. ovrigel naslednje hipoteze.

1. Prvo hipotezo potrjujem, saj se ljudski običaji iz mojega domačega kraja res razlikujejo in odvijajo drugače kot pa v ostalih krajih.
2. Potrjujem hipotezo, da večina otrok iz mojega kraja ni poznala vseh ljudskih običajev v domačem kraju.
3. Potrjujem tretjo hipotezo. Število ljudskih običajev skozi leta upada, saj so tudi nekateri običaji iz mojega domačega kraja upadli.
4. Potrjujem četrto hipotezo. Včasih je bilo več ljudskih običajev in druženja ljudi kot danes, saj tudi sam opažam, da se krajani z Graške Gore ne družijo več tako, kot so se včasih.

Upam, da bodo vsi ti običaji ostali posebni na svoj način in takšni kot so sedaj in da se bodo še zmeraj prenašali iz generacije v generacijo in nikoli ugasnili.

5 VIRI IN LITERATURA

- Kumer, Zmaga (2003): *Koledniki prihajajo*. Celje: Mohorjeva družba.
- Kuret, Niko (1986): *Slovenska koledniška dramatika*. Ljubljana: Slovenska matica.
- Meh, Anica 2. Leskovar, Jože: *Pod košato lipico*. Slovenj Gradec: Zveza kulturnih organizacij, 1997.
- Bogataj, Janez (2011) : *Slovenija Praznuje*. Ljubljana: Mladinska knjiga Založba.
- <http://www.kam.si/blog/pustovanje.html>, pridobljeno dne 3. 3. 2015
- <http://sl.wikipedia.org/wiki/Pust>, pridobljeno dne 3. 3. 2015
- Ljudski običaji Steg Ajdovščina- Šturje 1, dostopno na naslovu:
[http://www.google.si/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=11&ved=0CFcQF\(jAK&url=http%3A%2F%2Fkorenine.skavt.net%2Fkorenine%2Fwajdovsna%2Fobicaji-ajdovsna.doc&ei=DunVVNTtLqfp7AagzICoBw&usg=AFQjCNEs2zoCE3vIb4TUhi-NFBymWRg03A&sig2=zAT8BxGwHyFFicDxjqo4Ww&bvm=bv.85464276,d.ZGU](http://www.google.si/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=11&ved=0CFcQF(jAK&url=http%3A%2F%2Fkorenine.skavt.net%2Fkorenine%2Fwajdovsna%2Fobicaji-ajdovsna.doc&ei=DunVVNTtLqfp7AagzICoBw&usg=AFQjCNEs2zoCE3vIb4TUhi-NFBymWRg03A&sig2=zAT8BxGwHyFFicDxjqo4Ww&bvm=bv.85464276,d.ZGU), pridobljeno dne: 27.2.2015

6 PRILOGA 1:

Intervju z g. Dragom Plazlom:

1. Kateri običaji se odvijajo na Graški Gori?

Koledništvo, tepežkanje, pustovanje, in ličkanje koruze.

2. Kdaj pri nas na Graški Gori poteka obhod kolednikov?

Poteka 6. januarja.

3. Kako poteka pri nas obhod kolednikov?

Najprej se koledniki nekje zberejo, potem pa hodijo od hiše do hiše. Koledniki hitro pridejo do hiše, da jih gospodar ne sliši, nato pa začnejo peti koledniško pesem, ki je značilna za območje Graške Gore.

4. Katera koledniška pesem se poje na Graški Gori?

Pesem z naslovom Tam v Jutrovi deželi.

5. Kaj koledniki voščijo s koledniško pesmijo?

Zdravja, sreče, veselja ... v prihajajočem letu.

6. Ali dobijo kakšne darove?

Da, v zameno po navadi dobijo klobase, denar, vino ...

7. Kako so po navadi oblečeni koledniki?

Koledniki so bili oblečeni v debele suknjiče, ki jim pri nas rečemo ibarok. Pod temi suknjiči so nosili kariraste srajce, na glavi pa so imeli klobuk, v katerem je bila vstavljena vejica, ki ji rečemo božji lesek.

8. Kdaj je pri nas potekalo ličkanje koruze?

Potekalo je v poznih jesenskih dneh, ob slabšem vremenu in ko je večina krajanov in sosedov imela prosti čas.

9. Kako je pri nas na Graški Gori potekalo ličkanje koruze?

Krajani so se zbrali na domačiji, na katero so bili povabljeni. Tu so ličkali koruzo. Med tem so se radi pogovarjali, si pripovedovali šaljive zgodbe, ohranjali spomine na pretekla leta. Velikokrat se je zgodila tudi kakšna vragolija.

10. Kaj se je zgodilo po opravljenem delu?

Po končanem delu je gospodar povabil vse prisotne v kmečko hišo na zasluženo večerjo in druženje.

7 PRILOGA 2:

Anketni vprašalnik:

1.

1. Poznaš katere običaje na Graški Gori? (možnih je več odgovorov)

DA

NE

2.

2. Ali poznaš katere izmed spodaj napisanih običajev, ki se odvijajo na GG?
(OBKROŽI TISTE KI JI POZNAŠ) (možnih je več odgovorov)

TEPEŽNICE

PUSTOVANJE

LIČKANJE KORUZE

KOLEDNIŠTVO

3.

3. Koliko običajev si poznal in si že prej vedel zanje, da se odvijajo v tvojem domačem kraju?

1

2

3

4